

Redactiunea

se afla in
Buda-Pest'a lui Leopoldu Nr. 44.
Articolele nefrancate nu se primescu
numai de la corresponsintii re-
dactiei „Federatiunii.“ *Scrisori*
nu se publica. Articlii tra-
dusi nepublicati se voru arde si nu
la cerere espressa se returna.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Appare Joi-a si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune :
Pre trei lune 3 fl. v. a.
Pre siesse lune 5 „ „
Pre annulu intregu 10 „ „
Pentru Romania :
Pre an. intregu 30 Fr. = 30 Lei n.
Pre 6 lune 16 „ = 16 „ „
Pre 3 — 8 „ = 8 „ „
Pentru Insertiuni :
10 cr. de linia, si 30 cr. taca timbrala
pentru fiecare care publicatiune sepa-
rata. In loculu deschisu 20 cr. de linia.
Unu esemplariu costa 10 cr.

visu importante! pentru mem-
brii Asociatiunii rom. Trans. cari
se assiste la adunarea gener. ce
se tie la 10—11. Aug. in Deva.
La Di. Presied. allu „Asociatiu-
Baronulu Lad. Bas. de Popu,
ed. de senatu la Curi'a reg. d'in
st'a, primiramu asta-di urmatori'a
ore. ce cu placere grabimua a face
scuta:

Stimate Domnule! Mieiau voia a-ti
recunoscutu, ca favorulu castigatu
la e annulu pentru calatorii la
area gen. d'in Dev'a, ni s'a resol-
si in estu-annu atatu de la Dire-
cea gen. a caliei ferrate ung. resari-
pre liniile Oradea-Clusiu-Teiusiu-
ovu si Sabliu Teiusiu, catu side la
a caliei ferrate I. Transilv. pre li-
Teiusiu-Dev'a, Petrosieni-Dev'a si
u-Dev'a. Unu scadi-mentu de 50%
concessu, asiá catu cu biletulu res-
peratu la statiunea de plecarea cu
alu intregu, se va poté face reintor-
a totu pre acea linia fara de a se
solvi ce-va.

Certificate pentru legitimarea mem-
brii Asociatiunii se voru poté ca-
atatu la mine, catu si la Comite-
Assoc. d'in Sabliu, indata ce voru
a de tiparitu.

Ca distincta stima sum. etc.

B-Pest'a 22/7. Jul. 1874.

Br. Popp.

Buda-Pest'a, 10/22. Iuliu, 1874.

Lupt'a parlamentaria inceputa de
stati nat. oppos. inca la §. 4. allu
electorale, s'a continuatu cu mai
intensivitate la §. 5. la care, —
cunoscutulu votu separat allu
unii VIII. sustinutu prin D. De-
iu Bonciu. — D. Petru Nemesiu
unu emendamentu pentru a se
putá in in censulu elect. de 8 fl. 40
nu numai adausulu de 3% (dare
resbellu) ci si celle 9% ce se pla-
a pentru dessarcinarea pamentului.
Nemesiu au combatutu motivele mi-
nistrului de interne, dovedindu cu date
se aplica si applica reu legea d'in
§. D. Nemesiu au statutu la inaltimea
uniii salle de deputatu si cuven-
dsalle au facutu impressiune a su-
gubernamentaliloru, cari forte a ra-
rise vedu combatuti de membri d'in
st'a loru. — D. Vinc. Babesiu au sus-
ntu cu taria emendamentulu Dlui
nesiu, arretandu nedreptatea ce se face
ru d'in Transilvania chiaru si dupa
ne, sustinendu-se si mai de parte
arat'a lege elect. pentru d'in§u. D'in-
tati mag. numai singuru bar. Ga-
lu Kemény se incercá a combate
date, precum dicea ellu, autentice
in faptu false pre deputatii romani,
andu insu-si unu emendamentu si
si restrictivu si prin urmare mai re-
gradu, decatu allu comisiunii cen-
le. — Alti doi deputati mag. d'in
ansilv. bar. Stefannu Kemény si Juliu
orvath, in locu d'a combata cu arme
este, se appucara de incriminatiuni si
ulte asup'a Romaniloru si cu vorbe
ce usque ad nauseam dovedira catu
bine se pricepu a bate campii.

Anume, cellu d'antáiu, o nullitate
parlamentare, si dupa catu lu cuno-
scemu „neimputabilu“, se incaiera de
romani pentru ca acesti-a la 1863. au
tratu in senatulu imper. — éra allu

doilea, unu chauvinistu strolimbatu care
escelle pururea numai si numai prin at-
taurile salle in contr'a nationaliloru,
avú impertinenti'a d'a afirmá ca ro-
manii striga numai pentru ca se li-se
astupe gur'a cu posturi grasse de cari
nu ar fi harnici adducan lu de esemplu
pre vicenotariulu rom. d'in comitatulu
sén (Cetatea-de balta), care nu scie se
compuna processele verbale in limb'a
rom. si ca aceste prin urmare neci nu se
facu romanesce, éra altu individu rom.
aptu, nu se gasesce in totu comitatulu,
pentru ca cei de ore care-va treaba, toti
pana la unulu sunt in alte functiuni.

Mai adausse ca romanii agitau la
1848 in contr'a magiariloru cu cu-
ventulu „domni“ si ca acestu titlu li
servece si asta-di de pretestu de agita-
tiune intre poporu. Si alte asemene
seccature imparlamentari. Va se dica
unulu singuru vorbi, de si reu dara
cellu pucinu la lucru, éra ceilalti de-
dera druun marsiaveloru passiuini si
urroi neimpacate ce nutrescu ei facia
lu Romanii. — In siedinti'a de Luni
(20 Jul.) continuandu-se discussiunea a
sup'r'a § lui 5. antáiu oratoriu, care
vorbi, fu D. Aless. Romanu, sustienendu
propunerea Dlui Nemesiu si combatendu
cu contr'a argumente si date assertele si
datele Dlui Gabr. Kemény, éra lui St.
Kemény si mai alessu lui Jul. Horváth,
pentru essorbitatiunile loru li dede
lectiune meritata, — intre approbarile
si risetele camerei, carea si asta data
l'au ascultatu cu attentione ce dá nu-
mai oratoriloru despre cari scie ca nu
graiescu in ventu. D. Col. Tisza, cu
tote ca insu-si esprese recunoscinti'a
sa pentru tonulu cellu demnu ce tie nu
A. Romanu in discursulu seu, cu tote
ca recunoscú adevverulu datelor, pre-
cum si faptulu ca prin cellu §. intru
adeveru se restringe dreptulu electoral
in Transilvania, — dar' pentru cuven-
tulu ca, nu numai allu Rloru ci si allu
magiariloru d'acolo inca se restringe si
pentru ca dsa nu este amicu allu largi-
rei dreptului, fara a combata, ci polemi-
sandu mai multu cu DDi Mocsáry si
Babesiu, dechiará ca primesce testulu
formulatu de comiss. centr. Camer'a
dede si asta data doveda ca „video me-
liora, proboque, deteriora equor“ primi
si ea §-ulu, respingandu astfelu tote
emendamentele stangei extreme si ad-
mittendu d'intr'alle Rloru numai emen-
damentulu Dlui Bonciu, relativu la
dreptulu dupa fumuri, acestu-a inca cu
majoritate numai de 5 voturi.

Despre insemnetatea acestui § allu
legii elect. vomu vorbi inr'unulu d'in
nrii viit. pentru ca on. cetitori se cu-
nosca importanti'a lui cea adevverata si
pentru ca apoi se se pota judeca in de-
plina cunoscintia de cauza, deca Ro-
manii trebue se essa d'in passivitate,
seu ba?

Atentatu asup'a lui Bismark.

In parlamentulu germanu d'in Berlinu viue
pre tapotu legea pentru satorirea armatei. Dlu
de Bismark cere cu intetire 401,000 armata
regulata in timpu de pace, dar' vedindu ca
afla opositiune, cade la patu si boleace in-
delungatu; bol'a inse are efectulu, ca-ce do-
rint'a i-se implenesce, Bismark triumfeza,
si resulla indata mai liberu. Vine prima-
ver'a; principele si-esprima dorinti'a de a
merge la scalde; dar' lucrulu se temanda
câte-va septemane si in fine totu lu-vedemu
la scaldele de la Kissingen, unde regele Ba-

variei Ludovicu i-pune la dispositiune totu
ce numai doresce anim'a unui principe.

Scald'a priesce de minune marelui di-
plomatu; buletinele anuntia ca reinsanoto-
sierea face progressu minunatu. Bismark de-
vine totu mai sanetosu, ambia la pream-
blare si prospicicza minunatu. Dar' éta ne-
norocirea! Conducatoriulu politicu allu Ger-
maniei. . . Europei, in 13. l. c. esse in
echipagiu la preambulare si la reintorcere,
candu se aflá inaintea scaldelor pre la 1 1/2
d. am. e salutatu cu entusiasmu de ospeti;
vrendu inse se multimesca, si-redica man'a
derepta, si deodata se simtiesce vulneratu.
Eduard Cullmann mesariu, d'in Neustadt de
langa Magdeburg, descarca asupra-i unu re-
volveru. Dar' man'a ucigasiului a tremu-
ratu, vodiendu-se facia in facia cu barbatulu
gigantu, ca-ce glontulu fatalu vulnerá numai
pucinu bratiulu manei derepte, cu carea vo-
liá principele se multimesca publiculu sim-
paticu. Ucidietoriulu o iá la fuga si devine
orbisiu in facia dlui Lederer, unu cantare-
tiu de la opera. Acest'a pune man'a pre
densulu, dar' ucigasiulu i-apuca degotulu
cellu mare cu dentii si i-lu mai rumpe; so-
sindu inse ajutoriu, Cullmann fora amana-
re aruncatu in prinsore. Publiculu saluta cu
entusiasmu pre cancellariulu, carele acumu
a dou'a ore scapá ferocitu de man'a ucidie-
toriului; sér'a i-face conductu grandeosu si
ppele multimesce astufelin: „Ve multiu-
mescu pentru participare. Multiumiti cu mi-
ne lui ddiu, carele me ferí de lovitura. Ju-
riulu va judecá faptulu, eu nu voliu pre-
merge. Atát'a inse potiu dice, ca lovitur'a
fú inderceptata asup'r'a causei, carei'a mi-am
consantitu viet'a, si chiaru se moriu pentru
caus'a ast'a, asiú avé numai sortea acol-
loru mfi, cari se sacrificaru inainte de ast'a
cu 3 anni pre campulu bataliei. Oper'a in-
trepresa de poterile miele debile se va
fini, pre langa tote machinatiunile s'istre,
ceea ce o garanteza poporulu germanu cellu
potericu; de aceea strigati cu mone: se tra-
iesca imperiulu germanu cu principii sei
uniti!“

On. lectori si-aducu amente de lupt'a
cea grandeosa, ce o-a d'chiaratu Germani'a
bisericeii catolice. Casulu fatalu amintitu
mai susu indata inspirá ospetiloru d'in Kis-
singen ide'a, ca — pote — atentatulu
provine d'in partea catoliciloru; cauta si-n
derepta si-n stanga si d'in nenorocire dia-
rescu pre unu preotu catolicu Hauthaler d'in
Tirol trecundu pre d'in aintea echipagiului
lui Bismark, chiaru candu Cullmann des-
carca revolverulu. Preotulu catolicu si-face
mai departe calea catra Schweinfurt, unde
inse, esudu d'in vagonu, numai decatu e
arestatu, sub pretestulu telegraficu dela Kis-
singen, ca si densulu ar' fi complice la
atentatu. Scirea despre fapt'a marsiava se
latiesce cu rapidiu a fulgerului in tota lu-
mea. Bismark primesce telegrame de condo-
luntia nenumerate, si totu odata beneventári,
ca fu ferice se scape intregu si sanetosu.
Tota lumea condamna fapt'a criminale. Prin-
cipele intra la ucidietoriu in prinsore si-lu
intreba, ce causa l'a indemnatu la aten-
tatu? Cullmann respunde, ca legile confes-
sionali impuse dejá bisericiei catolice. Se
dice apoi ca ucidietoriulu ar' fi elevu allu unei
societati catolice, si ca preotulu arestatu
Hauthaler a vorbitu cu densulu in diu'a pre-
mergutoria; dar' constatatu inca nu e ne-
micu. Diaristic'a germana inse se scola cu
voce nalta asup'r'a bisericiei catolice si o
face respundietoria de faptulu ucigasiului,
dar' eredemu ca lucrulu se incorda prea
tare, ca-ci beseriec'a nu pote fi complice pen-
tru faptele unui membru allu séu, de alt-
muntrea cercetárele de pana acum n'au po-
tutu descoperi neci macaru complicitatea vre

unui preutu. Forte tare bate inse la ochi to-
nulu, in care vorbesce diaristic'a germana
— atatu de laudata — despre acestu aten-
tatu. Mai tote diariele afirma, ca impe-
riulu germanu pierde de totu multu, ma!
se prapadesce, ne mai fiendu principele de
Bismark. Ast'a e unu testimoniu destulu de
mare de paupertate, ca si candu nu ar' mai
fi alti barbati capabili de a conduce sortea
Germaniei. Noue inse ni-se pare, ca diu-
aristic'a germano-jidana, carea tota e in ma-
nile lui Bismark, vre se dica altu-cev'a, si
anume: in vastulu imperiu june germanu
ar' incetá supromatisarea, ne mai fiendu
Bismark, si cultur'a si-ar intinde radiiele
salle binefacatorie in una forma asup'a po-
poratiunei intregu d'in imperiulu germanu.
Ast'a o potemu crede, ca-ce este si ratiunulu.

Camer'a deputatiloru Ungariei.

Siedinti'a de la 6. Juliu 1874.

Presied. Béla Perczel. Notari: Mihályi,
Huszár, Wächter. Din partea guvernului:
Bittó, Ghyezy, Szapáry, Pauler si Szendo.

Dupa cetirea si autenticarea protocolu-
lui siedintiei trecute, presidele anuncia ca
deput. Wahrmann, d'in punctu de vedere sani-
tariu cere concediu de 6 septemane. I-se dá.

Petitiuni: K. Torm'a presenta pe-
titulu invetiatoriloru de preparandi d'in
Zelau pentru paritatea cu invetiatorii de
la scolele gimnasiali. Jul. Schwarz pre-
senta petit. consistoriului metrop. gr. or.
d'in Ardealu, pentru a respectá autonomi'a
confessionala la organisarea scoleloru dupa
nou'a lege ministr. proiectata. — S. Horváth
petitiunea judaniloru ortodossi d'in commu-
nitatea Simou, in privati'a fondului scolariu.

K. Bobory interpelladia pre mini-
strulu de interne: vre dinsulu ca spre regu-
larea relatiuniloru intre stapani si servitori,
se presinte unu proieptu de lege?

Irányi interpelladia pre ministrulu de
interne: are d'insulu cunoscintia despre ti-
ranlele si brutalitatile unui pretore d'in
comitatulu Vas, facia de captivi, dupa cum
s'a vorbitu prin diarie, facutu-au seau vre
se faca passii necessari in caus'a acest'a?
Min. Szapáry respunde, ca a ordonatu in-
vestigatiune in contr'a respectivului. La or-
dinea diliei este discussiunea asup'r'a legii
electorali.

Gull nu primesce proieptulu, pentru
ca despoia de dreptulu electoral pre multi
alegatori, cari dreptulu acest'a lu esercitadia
de la an. 1848—49, pre candu intr'unele
locuri fora nici una causa numerulu alega-
toriloru se multiesce si totu asia intr'atele
se impucinedia, dar nu primesce proieptulu
neci pentru modalitatile allegerei, in fine nu
lu primesce d'in caus'a §§-loru prin cari se
restringe usulu limbei nationali prin impu-
nerea limbei ung.

Ce se attingo despre absolutismu afirma,
ca ori cine ce va dice contra, e nedisputatu,
cumca sub ellu s'au potutu observá unu
processu generalu (Somotu si contradf-
ceri); oratorulu profere in totu casulu ca
poterea absoluta se fi in man'a unui sin-
guru individ, decatu intra unei partite.

A. Csánády: Corruptiunile si abusu-
rile intemperate la allegeriile trecute, au po-
tutu convinge pre cetatienii tierrei, ca ar-
ticlulu V. d'in 1848. e de a se schimbá, si
conformu spiritului tempului se se elaboreze
unu altu proieptu nou, pentru care camer'a
au si indrumatu pre guvernulu.

Referitoriulu la vorbirea lui Tisza, ob-
serva, ca in contr'a principiului federalisticu
allui Politu, si ellu protestadia, de si recu-
nosce ca mai multe passagie alle cuventarii
insu-si le a applaudatu. Inse pana acolo nu se

demitte, ca se se appere pre sine si pre partisanii sei, in contr'a accuseloru, ca ei pacteza cu nationalitatele. Dar' dechiara, ca precum tote agitatiunile in contr'a statului — asiá, pre toti acei-a, cari pre bas'a afuristului pactu dualisticu sunt inclinati a primu guvernulu, i-va' combate si cu ei nu se va inaoi. Primesce propunerea lui Irányi. Presied. reprobá cuvintele oratorului prin cari acestu-a disse ca cu bucuria ar saluta minutulu, candu Austria s'ar contopi cu Germania. Presiedintele apoi suspinde siedinti'a pre cate-va minute.

Kosztics sustiene propunerea lui Mocsóry si reflectandu la vorbirea referintelului si a ministrului de interne, trece la partea nationale a proiectului de lege. Dupa parerea lui proiectulu acestu-a estinde dreptulu limbii magiare, pre socotel'a limbii celorlu alte nationalitati.

C. Kerkápoly, dechiarandu ca primesce proiectulu, combate pre acei-a d'in oppositiune, cari au argumentatu cu ammenintari de reactiune. Pre d'insulu acesteia nu-lu sparia, d'in contra spune verde, ca reactiunea nu se pote neconditiunatu condemná, pentru ca caracteristica reactiunii depinde totu deun'a de la actiune. La vorbirea lui Csanády observa, cumca fiece care membru allu camerei este in contr'a expresiunilor prin cari dsa tientesce a vatamá integritatea monarchiei.

V. Babesiu, Intre dreptulu modernu si a evului de mediocru vede o lupta continua, pentru ca o parte respectabile a cetataniilor nostri cere votulu universalu, dar precum se vede privilegiati de pan-acum voru si mai departe a fi privilegiati, de si facia de torrientele, care fara idoiela tientesce, ca nationile mai mari se, inghitia pre celle mai mici, — este forte periculosa nesuntia d'a se organiza vre una natiune astfel, ca numai unu prea micu numeru de cetatiani se aiba parte de drepturi. Oratorele mai adauge, ca este necontestabile, cumca Austria nu pote garantá existenti'a Ungariei, ca-ce se prevede de pre acum, ca provinciele nemtiesci alle Austriei se voru incorporá preste pucinu cu Germania, imperiulu germanu. (Presiedintele protesta contr'a acestei assertiuni.)

Dupa acesteia trece pre terrenulu nationalu. Deputatii nat. oppos. — dice, — nu dorescu (De ce nu? Recus.) infiintarea unei Elvetie unguresci. Meritul descoperirii acestei idee, adeca paternitatea ei, este a dlui Col. Tisza, precum paternitatea Daco-Romaniei este a lui Kossuth (Ba este ce-va-si mai vechia. Recens.) Nu cerem dar noi nici Elvetia ung. nici Daco-Romania, ci daca vomu avé aceste doué conditiuni: inlesnirea si asigurarea possibilitatii de cultivare pentru osebitele nationalitati si egale drepturi politice, atunci nu se voru mai intempla amme-

nintiari, era de unde nu, apoi in desiertu vomu lingusi unii pre altii, ca-ci adeverata iubire fraterna nu va fi in veci intre noi.

Mai de parte dice oratorele: Nu affirmu, dar appa inti'a este pentru intentiunea camerei de a magiarisa. Pana acum nationalitatiloru nu li-e data nici possibilitatea cultivarei, nici drepturile politice, au dara destulla cauza d'a fi nemultiamite si numai de voru inceta acesteia, voru inceta si agitatiunile, ba insi-si agitatori voru ocupa locu pre scaunele dreptei. Me miru inse, adauge oratorele, ca precandu atacurile deputatilor nat. se assemena cu picaturele de tintiari, D. Col. Tisza totu-si crediu ca trebe se descarge asupra-le tunuri d'a le lui Crupu, adeca preste totu atatu intempinarile Dlui C. Tisza, catu si a celorlu alti deputati mag. dovedesce ca dloru porta frica de nationalitati.

Col. Tisza protesta in contr'a falsificarii cuvintelorualle; d'insulu n'a facutu alta, decatu au respinsu ammenintariile dlui Polito, totodata respinge si assertiunea dlui Babesiu, ca si candu ellu (Tisza) ar fi redicatu manusi'a arruncata reactiunii de D. Polito, ci au redicatu manusi'a ce d. Polito au arruncatu-o camerei, ammenintandu insusi cu reactiunea.

Minist. de int. Szapáry: dreptulu de immunitate nu pote scuti pre DD. Csanády si Babesiu de reprobarea camerei pentru repetitele loru vetemari alle constitutiunii.

Csanády si Babesiu esplicá cuvintele loru reu intiellesce.

Sied. se redica la 3 ore.

Discursul

deputatului nationale Georgiu Popu, rostitu in Camer'a Ungariei, la 12 Iulie.

Onorata Camera! Anticipandu declaratiunea, ca appartienu numerului acellor'a, cari pretindu sufragiulu universalu; acum'a, dupa ce on. majoritate a avutu gentileti'a de a resping. emendamentulu nostru ascernutu in acest'a privintia, atatu mie, catu si collegiloru mei de principiu, nu ni remane alt'a de facutu, decatu se urmamu esemplulu acellui nenorocitu, care vedindu-si cas'a ardiendu, cauta se scape macaru unele lucruri de furi'a elementului. Asiá si noi trebe se ne-multiamimu a scapa din bunarile periclitate alle libertatei, egalitatei si fraternitatei — macaru atata, catu ni-e posibilu, respective catu ni-permitu afectiunile liberale alle on. majoritati.

Marturisescu, on. Adunare, ca redicandu-mi vocea, nu sunt cu totulu parasitu de sperantia, de si mi-este pre bine cunoscuta positiunea ocupata de partid'a deákista facia cu caus'a ce pledediu. Acest'a sperantia o nutrescu, fiindu ca desbaterile publice

alle Camerei au de scopu capacitatea preciproca: din care cauza mi magulescu cu presupunerea, ca facia de adeveru va deveni — pote — capacitabila si on. majoritate.

Nutrescu d'icu acest'a sperantia, fiindu ca o parte a majoritatei ce a votatu luarea in consideratiune a proiectului de lege pusu in basbateru, se numesce pre sine partida liberala deákiana, er' ce'alalta parte, — de ultra-liberala ce e — i-face chiar oppositiune celei d'antau; ergo asemenea majoritate trebe fara ndoiela se fia — liberala.

On. Camera! Ambele aceste partide si-au de basa — legile de la 1848, va se dica: „magna charta“ a Ungariei. Asceptu dara, ca daca la desbateru generalu nu, celu putienu acuma la desbateru specialu domniiloru se deé probe de liberalismu, prin órecari concessiuni. La casu contrariu, pre langa tota buna vointi'a ce am, voi fi pusu in neplacuta positiune de a me indoi despre respectulu, ce d-loru porta facia cu legile din 1848.

Premiendu aceste, voiu intrá acuma in desvoltarea cestiunei, care m'a indemnatu se ieu cuvetulu; si-o facu acest'a in consciinti'a dreptului si detorintei mele de deputatu, justificandu-mi totodata sinceritatea si francheti'a cu vechiulu proverb latinu: „Veritas odium parit — non si fuerit nonnisi mitigavit.“

Ceru dara indulgenti'a on. Camere.

Dvostra, D-loru deputati, — si-aici me adresesedu catra toti deputatii de nationalitate magiara, fara osebire de partida, — dvostra, d'icu, atribuitu uniunei cu Transilvani'a unu mare podu, o mare valore; si eu acest'a o afu de unu ce forte naturalu, ca-ci Transilvania pentru statulu magiaru este punctulu seu positiunea archimedica. Dar voiu merge mai departe si voiu dice, ca eu, ca deputatu romanu, aprobu chiaru acest'a afectiune a dvostra facia cu Transilvani'a. Si deorace sortea ne-a impreunatu aici in acest'a tiera, pre care o numimu si o consideramu de bun'a nostra patria, apoi gasescu de nimeritu resunetulu poetului laureatu magiaru, care dice, ca aici trebe se traimu si se morimu (itt élned halnod kell!) lu-gasescu de nimeritu, d'icu, de si fericitulu intru amintire poetu nu face nici o mentiune despre noi, romanii; acest'a lacuna inse a completato in deajunsu laureatulu nostru poetu, prin eternele accentu alle devotamentului seu: „De n'a peritu Romanulu candu órdele barbare“ etc., care e forte identicu cu resunetulu laureatului poeta magiaru.

In uniunea Transilvaniei, precum d'icu, eu n'asiu vedé nici unu periclu, daca acestu actu salutaru ar fi escutatu cu loialitate si conscientiositate. Se vedemu inse, On. Camera, cum s'a essecutatu uniunea? cum s'a resolutu acest'a cestiune, careia eu din par-

tea-mi, i-atribuescu o ponderositate mnata?

Resultatulu acestei intrebári — ca nu este strainu nice unuia dintre billy mei colegi. Deci pentru a nu ab indulgenti'a onoratei Camere, voiu numai atata, ca essecutarea uniunei silvaniei consiste puru si simplu in cetera pre unguiria a epoei absolutu inauguratu de Bach. Accolo sunt anpana adi legile straine; accolo e amitul „Gewalt Massregelung“; accol gendarmii, si 'n fine accolo suntu finaimbracati in attile unguresci! Deosé numai aceea, ca asta-di husarii beamterii cehi, boemi si cialalti sunt inlocuiti prin indigeni, cu de inse prin — magiari. Si fiindu ca nasce vorba, apoi permita-mi-se, On. mera, a reimprospeta aici o curiositate care nu o potu uitá.

Anume, pre candu cu ocasiunea ceteri bugetului d'in an. 1872, se pusesu tapetu cestiunea desfiintarii gendarunulu d'intre d-nii deputati transilvani s'a sfitu a pleda pentru mantinerea institutiuni, basandu-si pledoari'a prementulu, ca sustinerea ei este imperiosu mata de catra interesulu generalu, cu deo in Transilvania, unde poporul si-aici a alusiune mai multu la romanii — nu a stulu de lamurita notiune despre conc dreptulu de proprietate! Asia dara nerea gendarmiloru e necesara, pent impune poporulu prin baionetele lor.

Presied. Ve rogu, d-le deputati nevoiti a ve tiene in limitele cestiunei G. Popu. Voiu numai se-mi ju parerea prin argumente.

Presied. Mi se pare inse, ca geti pre departe cu argumentele.

G. Popu. Voiu fi forte scurtu. De mintrele ceea ce vorbescu nu cade afar limitele cestiunei. In faci'a acestei argutatiuni a dlui deputatu respectivu, de voia dloru, se-mi esprimu desaprobre indignatiunea chiaru. Admittendu inse ca romanii din Transilvani'a n'aru posedo destulu de mare din cunoscenti'a dreptu de proprietate, eu credu ca pentru lumiloru nu baionetele gendarmiloru, ci institutiuni culturale patriotice aru fi mase se introduca. Sustienu dloru, ca cheltuiti cu gendarmieria si gard'a finandaca s'aru intrebuintia pentru educatiunul poporulu, aru produce unu resultatulu mai imbucuratoriulu pentru salutea si dinea publica, decatu baionetele ace — (Aprobári in stang'a.) De altminte acusarile de comunismu, asverlite cu demnitate in faci'a Romaniloru de catu deputatu baronu, le-respingu inca odata le declaru de inventiuni malitiose. Me pre in asta privintia la guvernulu actualu,

FOISIOR'A.

Francesco Petrarca.

† 1374 — 18. jul.

Itali'a are asta-di serbatoarea cea mai mare: a cincia aniversare seculara la momentulu lui Francesco Petrarca. Credemu dar'a face unu servitiu placutu on. lectori ocupandu-ne pucinu cu viati'a acestui barbatu celebru.

Francesco Petrarca se nascu in Arezzo la 4 Iuliu 1304. d'in unu simplu notariu. Juneti'a si-a petrecutu-o la Ancisa, in Val d'Arno, la Pisa, la Carpentras si la Avignon, unde pre atunci se affa resiedenti'a papalé. La Montpellier si Bologna studiá scientiele juridice, er' dupa mort'a parentiloru sei se facu preotu pre la annulu 1326. Tota viati'a si-a sacrificatu-o apoi studiului si caletorie-loru si in fine mori la annulu 1374 in 18 Iuliu, adeca chiaru asta-di-su 500 de anni.

Cine nu-si aduce amente, in ce stare trista se affa Itali'a pre tempulu lui Petrarca! Sfasiata de invasiunile barbariloru acum era numai una ruina, dar' si acest'a impartita in bucati nenumerate. Pre unde stralucia odata glori'a strabuna, — vedeai acumu numai urme triste — totu atate produse resarite d'in sementi'a fatala a neunirosi si defrenului. Dar' pamentulu celu

clasicu allu anticitatei produse totu-si fructele celle mai pompose, de si fu neglesu cu sutele de anni; asiá affamu intr'unu nimbu de gloria pre Mihailu Angello, Dante, Petrarca, Tasso, Columbu si Galilei, toti acesti-a fura tramisi de providentia pentru tier'a atatu de frumosa, dar' pre atunci atatu de nefericita. Toti acesti-a vedura relele, ce bantuescu patria loru; toti i-plansera dorurile si i-cantaru venitoriulu maretiu; dar' se pare ca nece unulu ca jubiliariulu de asta-di de la Arqua. Aici la momentulu lui Petrarca, la Avignon si in tot'a Itali'a se serbeza asta-di suvenirea acellui-a, ee a cantatu atatu de placutu unitatea tierrei salle.

In lini'a prima meriteza Petrarca ca poetu. In 6 Aprile 1324 vediu densulu mai antaniu in baserica Clarei d'in Avignon pre frumos'a Laur'a. Acesta fiintia divina l'a rapitu de totu, dupa cum dice insu-si; in sufletulu poetului via numai Laur'a nascuta la annulu 1307 d'in famili'a de Novesca, carea apoi s'a casatoritu in 1325 cu Hugues de Sades, cu carele avu 11 prunci si apoi la annulu 1348 mori de colera. In decursu de 21 de anni Petrarca a cantatu numai pre Laur'a, carei'a i-a dedicatu 310 poesie. Ellu intreprinse mai multe caletorie, numai ca se o pota uitá, dar' anim'a i-erá adancu ranita de sageta lui „Amor,“ catu in aintea ochiloru nu vedea alta fiintia, decatu numai pre Laur'a si erasi

pre Laur'a. Cu tote astea spiritulu seu cellu mare petrunse si situatiunea tierrei salle, ca-ce vedemu in poesiele salle, cumu stralucescu d'in amorulu catra Laur'a si amorulu catra patria. Art'a poesieloru salle ni-scapa d'in vedere, candu privimu la popularitatea limbii. Vrendu cineva se se delecteze, atunci nu gressimu recomandandu poesiele lui Petrarca. Vrei se affi dulcetia, vrei fantasia ori idealu, totulu affi in operele jubiliariului de la Arqua, dar' la nemene altulu ca la densulu si potemu dice, ca pana acum ellu a cantatu mai frumosu amorulu.

Dar' Petrarca a fostu mare si in alta direptiune; ellu a cantatu in „Africa“ pre Scipione eroulu resbelului allu treilea punicu; epopea acest'a i face onorea cea mai mare, ca-ce limbagiulu cellu rapidu a misicatu adancu pre compatriotii sei si le-a pusu la anima ameliorarea starei triste, carea o provocá papismulu in tierra sa. Candu se affla la Avignon, a studiatu temeinicu autoritatea papala si de atunci a inceputu se condamneze, d'in tote poterile, intunareculu, in care tieneau lumea nedemni representanti ai invetiatureloru lui Christosu. A nesuitu d'in tote poterile se traspuna pre pap'a erasi in cetatea eterna, si accolo se respinga inturereculu fatalu ce domnia si de carele se rusina insu-si dupa cumu se esprima. In Rom'a vechia se sieda capulu besericeii catolice; de accolo se pro-

feseze adeverata invetiatura a lui Cristu muese se affe erasi accolo adapoatu; se se unesca in unu singuru statu atare se fia conducatoriulu civilizatiunei pamentu; acest'a era idealulu lui Francesco Petrarca. Pentru idealulu seu a lucratu contentu pana la morte, fora se cugeta ore are vre unu efectu asupra compatriotiloru sei; a cugetatu in sene, ca tempote le va cura. Dupa cum vedemu, pe nu s'a insielatu, ca-ci Itali'a a intia tardiu, dar totu a intiellesu pre profeseu. Veneti'a, Genu'a, Florenza si alitati renumite erau in Itali'a, care au tatau forte multu pentru scientie si arta. Itali'a era totu numai unu conglomeratu staturu mici, unde dusmanul potea usioru; apucandu inse radecini tari pielelui Petrarca, eta asta-di dupa 500 de de la mortea sa vedemu una Italia unu statu potericu destinatu pentru scientie si arte per eminentiam, si acest'a e meritulu lui Petrarca, la a carui mormasacu si-pleca asta-di genunchii nepotistranepoti. — Ochiulu cellu ageru a lui Petrarca privia in venitoriu si in trecut. Ellu vediu, ca d'in monumentele strabuneforte pucine se mai affa in vechi'a realitate, deci si-propuse si si-descapta gustu de a descoperi glori'a strabuniloru; acco inse i-a fostu, ca de aici se provocau animele compatriotiloru sei amorulu cu

si la fostulu comisariu regescu Emanuel conte de Pechy, pre care l'a costatu multa truda apararea poporului in contra tensiunilor nefondate alle aristocratiei!

On. camera! Sunt 26 anni dejá, demdu s'a decretatu unirea Transilvaniei, ca'n'a dreptu schimbu pentru sacrificarea autonomiei salle, i-s'au promisu beneficiele egalitatiei si-a le fraternitatiei. Este adevratu, acést'a unire s'a inauguratu fara convoi si participarea majoritatii poporului ce tucesse ace'a tierra, dar' nu mai putinu de adevratu, ca ea s'a inauguratu de ca' n'esse barbati de siatu de o memoria buna, cari inse n'au avutu ferocirea de a succedati de nascestrepanoti demni si harci pentru esecutarea cuviintosa a matulului actu, inceputu de densii.

Spre ocar'a si profanarea unionei, actiuni nostri barbati de statu, inca totu mai stienu proverbialulu extrawurst pentru landi'a statului magiaru, care este — Transilvania nenorocita!

Politicii actualitatii sustienu, ca reguarea relatiunilor d'in Transilvania este o necesitate urgenta si imperiosu reclamata. Cercarea inse ni-a doveditu chiaru la primul an, ca acést'a regulare de relatiuni, este tagagma contra Romanilor. Ca-ici — ce se póte se fia sustinerea acelu censu deobitu, ce-si are sorgintea in feudalismu, si re este o durerosu palma pentru libertate, egalitate si fraternitate? cine óre voru sentí la multu eschiderea loru de la beneficiulu dreptulu electoralu restrinsu prin acelu censu: manii, cari facu unu millionu si jumetate, de magiarii, cari de-abiá facu o neconsiderabila minoritate? Si candu apostrofamu pentru acést'a pre bunii nostri politici, domniele voru fora tota sfiel'a ni-respondu, ca in Transilvania suntu cu totulu alte relatiuni, penca cari legea electorala a Ungariei nu e aplicabila, nici este utila!

Sermana Transilvania! Si deputatii tei voru cu pacientia platonica lovirea ce ti-se face prin dispositiunile ce ti-se decretédia!

Eu, d'in partea mea apellediu la domniele loru in caus'a acellei nefericite tierre d'aconjuru pre consciintia detoriei loru: nu suferu nedreptatea ce amenintia pro'na Transilvania, ci se se redice cu totii voru aperarea ei, daca nu voru se adevolca insisi acea assertiune respandita, ca aniele loru, candu li-se adressédia vre'alegatoriu cu vre-o afacere, se cotorolau de ellu cu cuvintele, ca: „la alegere amu refaitu socotelele cu totulu!“ (Aprope in stang'a.)

Dupa aceste, on. Camera, declaru, ca rediu in totalu la emendamentulu d-lui Cosm'a, pentru motivele exprimate in'usu. (Aprobári in steng'a.) D-loru! — tóte reporturile Transilvaniei suntu

Numai Petrarca are meritulu, ca de elcís, descoperitu atáte monumente d'in a betrana; numai ellu sciú se amble alea ast'a, ca se provoce astu-feliu in'rea Italiei.

Francesco Petrarca a avutu se lucre si in statu, si ca atare lu-affámu prin ali'a, Angli'a, Paris si Prag'a, pre la mitori, ca-ce pre tempurile salle nemene nu posiedea acea amabilitate in cu're, cu care se poti inblandi pre contrari. de oficiu a portatu, totu de-un'a a fostu si exactu, ceea ce se pote vedé „epistolele amicali“ ale densului. Poa d'ice dar', ca tóte dillele vietiei le-a pu pentru ferocirea poporului seu; si adupa 500 de anni Italianii serbeza la suvenirea lui, ast'a e numai recuno'stia d'in partea loru, ceea ce totu odata emancipare si cultura de anima.

Dar' Petrarca nu a meritatu numai de elu seu, ellu stralucesce in lini'a prima de tóte poporele romane, si in a dou'a de omenimea intrega. Deci noi ca in' de aproape cu marea familia latina, nu potemu fi asta-di la Sarcofagulu de Arqua, se ne implenim o detorintia adoundu d'in anima „eterna memo-rii!“

Vienn'a 18 Juliu 1874.

T. Ceantea.

identice cu alle Ungariei, eu nu vedu nici o cauza pentru introducerea unui censu nou in acea parte a statului; rogu dar' pre on. camera, se primésca acestu amendamentu, allu carui rezultate voru fi cea mai solida garantia pentru unire, precandu din contra ins'a-si on. Camera se va face culpabila de cea mai mare agitatie contra ei. — Dlu baronu G. Kemény, a d'isu, ca in Transilvania dreptulu electoralu nu este impreunatu cu vre-o mare greutate; dar' l'asiu rogá pre dlu deputatu, care se vede a portá mare interessu facia de Transilvania, se binevoésca a-mi esplicá si mie, care a fostu caus'a, ca la 48 s'a sustienutu sistem'a electorala basata pre fumuri? Ca se ve dispensediu inse de ostenele'a respunsului, ve voiu aretá eu, d-le deputatu, ca fara de acést'a sistema, numai cu dispositiunea prevediuta in acea lege, s'aru fi gasitu — spre rusinea egalitatiei si-a fraternitatiei, pre cari le-accentuati atátu de desu, — s'aru fi gasitu, d'icu, commune, ba chiaru si cercuri intregi, cari n'ar fi fostu in stare se dée nici — unu singuru alegatoriu!

Nu potu trace cu vederea, de a nu respunde câte-va cuvinte si d'lu deputatu Dem. Bonciu, si acestu respunsu consiste in aceea, ca: dreptulu in numele unui poporu nu trebuie cesitu, dar' trebuie pretinsu! Nu vreu se tragu câtu-si de putienu la indoiele sentimintele patriotice si bunele intentiuni alle on. collegu, candu a venitu se apere dreptulu asia numitei „misera plebs“ d'in Transilvania; sustienu inse, ca in numele acellui poporu, carele are drepturi, nu este nici de cum demnu se corsitorimu, ci trebuie se pretendemu.

Asiu avé câte-va cuvinte si la adress'a d-lui ministru de interne; aceste inse, de claru ca i-le adressediu fara nici o sperantia, deora-ce m'au ingrozitu cuvín ele din „Hon“ de la 7 Juliu, care, descriindu debaterile Camerei, inchiaia astfelu: „ministru Szapáry, ca tóde-un'a asiá si asta-di a fostu cellu mai imposantu, cellu mai puternicu facia cu nationalitate.“

Sé me ierte inse si „Hon“ si dlu ministru de interne, eu d'in partea mea, dupa ce cu totii soim, câtu suntu de slabe nationalitatile in Ungaria, nu vedu nici o virtute deosebita in imposanti'a d-lui ministru facia cu nisee slabanogi! (Intrerumperi d'in partea drepta: ho! ho!) Cu tóte acestea voiú riscá o rogare, si-aceea este: ca dlu ministru de interne se-si apropiodie propunerea d-lui Cosm'a, fiindu securu, ca atunci va cascigá unu terenu multu mai imposantu, multu mai puternicu facia cu nationalitate si facia cu pretinsele agitatiuni.

Nu potu terminá, d'loru, fara a-mi remamintí si cuvintele on. deputatu allu Debrecinului, Colomanu Tisza, rostite mai alaltieri, de si d-sa a retractatu multu d'in tr'insele, candu mai tardiu a venitu se declaru, ca n'a avutu intentiunea de a-si luá aerulu amenintiatoriu facia de nationalitate. Dar' ori si cum aru fi acést'a retractare, atát'a remane necontestabilu, ca discursulu d'lu deputatu a avutu unu resunetu detunatoriu, si — d-sa nu va luá in nume de reu, daca eu i-voiu responde cu cuvintele proverbului latinu: „Cantat vacuus coram latrone viator,“ — ceea-ce insémna, ca Transilvanenii, atunci, candu prin dispositiunea acestei legi electorale nu numai s'ate, dar' cercuri intregi sunt despoiate de dreptulu electoralu, — nu au ce se se mai téma! (o voce: nu-e adevratu!) Eu credu ca este asiá.

In fine, On. Camera, nu-mi potu uitá detoria, de a exprime sincer'a mea multiamita si recunoscentia pré onoratului deputatu Ludovicu Mocsáry, pentru patriotic'a aperare a principiiloru de libertate egalitate si fraternitate, cari compunu bas'a legiloru din 48, si cari asta-di se afla atátu de amenintiate! Rogu pre dlu deputatu Mocsáry, se nu se lase nici pre viitoru a se seduce de politic'a insultatoria si tactic'a neloiála, cu care ne 'ntálnim in impregiurárele de facia. In numele tuturoru nationalitatiloru nedreptatite de pretoriarulu coronei S-lui Stefanu votadiu dar' inca odata multiamita si recunoscentia d-lui Mocsáry, aprigului si desinteresatului aperatoriu allu causei loru! (Aprobári in stang'a.)

Discursulu

deputatului nationale Petru Nemesiu rostitu in Adunarea deputatoru Ungariei, in siedint'a de la 18. Juliu a. c.

Onorata Camera! In diu'a antaia a debateri generale asupr'a presentului proiectu de lege, adeca la noceptulu lune curente, amu avutu onorea se presintu unu proiectu de resolutiune, privitoriu la §-ulu ce se afla actualu in discussiunea speciale; deorace inse discussiunea generale a acestui § amu incheiatu-o atunci, candu d. dep. Dem. Bonciu presintatoriu opiniuni separate, a espusu motivele acelei opiniuni separate credu, ca nu mai pote avé locu nici o revenire asupr'a proiectulu meu de resolutiune, din care cauza deci me si contenescu de a me mai ocupá de elu. Unu lucru inse totu-si trebuie se observu, si-acele-a e, ca: proiectulu meu de resolutiune a vroitu se fia unu avisu pentru procurarea si espunerea in Camera a dateloru privitorie la lamurirea censului de 8 fl. 40 cr. stabilitu in proiectulu de lege; incátu Camera la debatorea acestei cestiuni, se se afle in conditiunile unei depline orientári, si astfelu se pota pronuncia o resolutiune basata pre date antentice. Speru dara, ca acestu avisu nu va remané fara efectu, si ca d. ministru de interne si-va procurá lamuririle necesare in acest'a cestiune, pre cari nu va intardiá a le comunicá si cu Adunarea.

Precum amu d'issu deci, proiectulu meu de resolutiune fiindu resuffatu deja, nu me voiú occupá de amenuntimile lui, ci voiú intrá in motivarea emendamentulu ce amu avutu onorea se asternu; ceru dara voi'a on. Camere pentru scurt'a espunere de motive ce voiú se facu.

In emendamentulu meu, D-loru, amu espusu, ca mai nainte de 48 in Transilvania erau trei soiuri de dare si anume: darea pamentului, darea viteloru si darea capului; ca in ceea ce privese darea pamentului communitatele erau distribuite in 4 categorii si anume: categoria I. care platiá contributiune de 84 cr. v. a., cat. II. care platiá 70 cr., cat. III. care platiá 55 cr. si cat. IV. care platiá 40 cr. v. a. Amu espusu mai departe, cumcá pre basea acestei proportiuni contributionale, alegatorii de cl. I. posedeau cellu pucinu 13, cei de cl. II. 15, cl. III. si IV. 18 jugere de pamentu, observandu totu odata, ca in censulu de 8 fl. 40 cr. se cuprindeá si darea viteloru. Amu arretatu apoi, cumu prin cat' strulu introdussu la 1854, pamentulu ne mai fiindu clasificatu dupa cantitate, ci dupa calitate, contributiunea pamentului s'a fissatu dupa proportiunea venitulu curatu allu acellui-a si astfelu darea pamentului aratoriu a fostu de 66 cr. si minimulu de 6 cr. et' la pamentulu de cosa, classandu-se dupa 5 calitáti, maximulu contributiunei a fostu de 54 cr. si minimulu de 28 cr. In fine amu pusu in evidetia si aceea, ca, dupa calcululu generalu, contributiunea pamentului aratoriu s'a fissatu la 49 cr. car' acea a pamentului de cosa la 74½ cr. in care se cuprindea si provisiunea dessarcinarii pamentului.

In conformitate cu acestu calculu, resulta deci, ca cetatienii doritori de a se inrolá intre alegatori pre basea censului de 8 fl. 40 cr. trebuia, ca, pre langa provisiunea dessarcinarii pamentului, se posseda cellu pucinu 10 jugere de pamentu aratoriu si 5 jugere pamentu de cosa, adeca tocmai atát'a, câtu possedeau la 48 alegatorii comuneloru de categoria II. Deorace apoi eu, in amendamentulu meu, cu cea mai mare ponderositate accentuediu conservarea censului din 48, afli de necesaru se supunu criticei acea restrictiune injusta, prevediuta in actualulu proiectu de lege, in sensulu carei'a provisiunea dessarcinarii pamentului aru fi se se subtraga d'in conditiunile censului de 8 fl. 40 cr.

Pentru a combate acest'a rea intentiune si pentru a sustiené emendamentulu meu, gasescu de cuvintea mai nainte de tóte a citá câte-va passage din motivarea d-lui ministru. Ecce ce se dice in decursulu acelei mitivári:

„De la 48 inócce, ordinele ministeriale emise in ajunurile de alegeri, nu-au preve-

diutu in censulu electoralu nici darea capului, nici provisiunea dessarcinarii pamentului.

Mai departe se dice:

„Si fiinduca scopulu essentialu allu acestei legi este acell'a, de-a conservá censulu stabilitu prin legile d'in 48 si prin usulu urmatu de-atunci pana adi, n'amu potutu introduce nici o schimbare in censulu d'in Transilvania, ci a trebuitu se dicu, ca in censulu de 8 fl. 40 cr. nu este admisibila nici darea castigului personalu, nici provisiunea dessarcinarii pamentului.“

Si-acuma fia-mi permis, On. Camera, a demonstrá lips'a de fundamentu a acestei motivári.

Pentru acést'a inse, me gasescu necesitatu a face orecari citatiuni din legi.

Sé vedemu ce dice punctulu c) d'in § 4, art. II. d'in legea transilvanéana, de la 1848? Eta ce: „In communele fara consiliu organisatu, se bucura de dreptulu electoralu totu acei cetatieni, cari, conformu listei contributiunale d'in an. c. 1848, platescu, afara de contributiunea personala, unu censu de cellu pucinu 8 fl.“

Acést'a lege dar' indica lamuritu, ca numai darea personala este inadmisibila in censulu de 8 fl. Sé vedemu inse, daca acést'a dispositiune a legi fostu-a ea óre applicata cu acuratetia de catra guvernulu si mai in urma de catra ministeriu. In acést'a privintia norm'a de conduita atátu a guvernulu, câtu si a ministeriului, a fostu deliniata prin § 10 din totu aceea-si lege, care insarcinasse pro guvernulu cu esecutarea affaceriloru electorale. Acestu § dice: „Guvernulu este autorisatu se puna in lucrare dispositiunea acestei legi, cu ace'a insarcinare, ca se medilocésca fara amanare conscriptiunea, respective alegerea membriloru indreptatiti la votu, delaturandu tóte greutátele ce li-s'aru oppune, si aplicandu dispositiunile necesare pentru sustinerea ordinii in decursulu allegieriloru, pre langa tienerea in evidetia a regulamentulu precisatu prin art. 5. d'in legea (Ungariei) de la 1848, intru câtu acell'a nu jiguesce impregiurárele si nu contrariédia spiritulu acestui § din lege, si astfelu in generalu se inchiaie câtu mai curundu tóte pregatirile pentru alegere.“

Aici se indica destulu de claru, ca guvernulu regescu numai conscriptiunea, respective numai alegerea aceloru membri trebuie s'o esoperedie, cari practica dreptulu electoralu. Numai cu affacerile conscriptiunei respective a alegerei si cu sustinerea ordinii a fostu dar' autorisatu guvernulu regescu, et' nici decumu cu interpretarea dispositiuniloru cuprinse in acestu articulu de lege.

Acum'a fia-mi permis, On. Camera, se arretu procederea guvernulu regescu din 1848 si 1865. Guvernulu din 1848 basatu pre § 10 din acést'a lege si-a si facutu dator'a in indeplinirea dispositiuniloru privitore la regulamentarea allegieriloru; mai departe inse, — fia-i d'issu spre lauda — nu s'a intinsu; nu s'a amestecatu in nici unu feliu de interpretare a legi, ceea ce nici se tine de resortulu seu, ci s'a marginitu a pune in aplicare numai litter'a legi, respective a correspunderu cu demnitae insarcinarii ce-a priimitu. Pentru demonstrarea acestei-a, apellediu la indrumarile guvernulu de-atunci.

Nu totu astufeliu a procedatu inse si guvernulu de la 1865, atunci, candu si-a facutu dispositiunile pentru allegerea deputatoru d'in diet'a ultima, respective estrordinaria — a Transilvaniei. Cu deosebire inse nu s'a conformatu detorintiei la an. 1866, candu, prin dispunerea datata in 10 Ianuariu acellu-a-si annu, d'fice, ca: pre bas'a §-lui 10. articulu II. d'in legea transilvanéana, cuvintele „dare capului“ d'in punctulu c) §. 4. allu acellei-si legi suntu a se interpretá astu-feliu, ca, deorace aceea dare este inlocuita prin contributiunea pentru cástigu personalu, trebuie luata acést'a ca basa de calculu; mai departe dice ca trebuie desconsiderate tóte dispositiunile sistemului contributiunale de-atunci, respective trebuiescu eschise d'in censu speciile de dare introdusse prin catastro, precumu si provisiunea pentru dessarcinarea pamentului; prin acestu faptu deci, guvernulu respectivu a trecut pre limitele insarcinarii priimate la 48. Si ministeriulu de interne a cre-diutu, ca pote se sustiena acést'a procedere

illegala, prin autorizatiunea cuprinsa in §. 3 din articolul 43 a legii din 1868., privitoriu la uniunea Transilvaniei. Dar' permitam-se. On. Camera, a ceti si-acestu paragrafu (citesc): „Art. II, d'in legea provisoria de la 48 adusa in Clusiu, prin care se stabileste demarsi'a cetationilor de pre teritoriu Transilvaniei facia cu allegariile de deputati, remane in vigore, pana la alta dispozitiune, ce legislatiunea va gasi de cuviinta.

Tote acelle affaceri, cari, pre bas'a ordinului guvernialu d'in 10 Ianuariu 1866 si in sensulu §-lui 10 din art. II. allu amintitei legi, au fostu rezervate pentru guvernulu regescu din Transilvania, de atunci incoace au intratu in sfer'a de competintia a ministeriului de interne.

On. Camera! Eu asiã credu, cã deorace in acestu §. s'a facutu provocare la art. II. §. 10 din legea de la 48, daca guvernulu din 66 aru fi si facutu o ilegalitate, prin interpretarea legii, acosta dispozitiune numai intru atãt'a are sensu, intru cãtu se pote explicã d'in § 10, cã adeca afacerile electorale suntu rezervate chibsuintei ministeriului de interne. Dar on. Camera, voi merge mai reparte, si daca aceste argumente n'aru fi satisfactorie, me voiu provocã la legea de contributiune din 1868. In acosta lege, d-loru, provisiunea dessarcinãrii este admissa pretotindenea in cadrulu contributiunei directe si numai pentru officile de comptabilitate essiate acea deosebire, cã din acosta provisiune cãte-va percente, paremi-se 30% se inscriu pre sãm'a fondului dessarcinãrii pamentului, precum se inscriu 9% si din darea pamentului. Acest'a inca este dar' unu argumentu, care nu justifica de locu eschiderea provisiunei dessarcinãrii pamentului din censulu electoralu.

On. Camera! Vreu sã punu in evidentia inca o impregiurãre, si anume, cã §. de facia, asiã precumu essiste, se afla in contradicore cu celelate dispositiuni din acestu capitolu de lege, deorace punctulu b) din §. 3. daca mi-aducu bine aminte, dice: cã dreptulu electoralu provine numai d'in o asiã proprietate de pamentu, a carei dare se plateste dupa unu venitu curatu de 16 fl. Si-aici, d-loru, de si dreptulu electoralu nu e basatu pre censulu de contributiune, dar la tota intemplerã e basatu pre darea directa a pamentului, din care nu e nici vorba cã sã se pota subtrage provisiunea dessarcinãrii pamentului.

Mai departe d-loru, daca mi-aducu bine aminte, punctele b si c din §. 6, vorbescu despre darea directa ce provine din venitul curatu allu pamentului si capitalului, aici apoi era-si nu e subtrassa provisiunea dessarcinãrii pamentului. Er' §. 7. este basatu tocmã pre darea veniturilor si n'acosta, dupa cumu se scie, se cuprinde si darea castigului personalu. Aici dar' merge multu mai departe dispozitiunea legii, intru cãtu adeca admite de basa pentru dreptulu electoralu nu numai provisiunea dessarcinãrii pamentului, dar' si darea castigului personalu.

Prin aceste deci, on. Camera, credu cã amu demonstratu, cã emendamentulu meu este pentru conservarea dispositiunilor legii din 48, er' nu pentru restrictiunea sãu adaugerea acellor'a. Eu ceru numai interpretarea corecta a legii. Deci, dupa ce prin espunerile facute credu a fi demonstratu in deajunsu, cã darea dessarcinãrii pamentului nu pote fi subtrassa din cadrulu censului electoralu, amu onorea a recomandã on. Camere emendamentulu meu spre admittere.

Necrologu. Veduv'a Josefina Vaid'a nasc. Jenei si filiulu Emilu Vaid'a studente de a VII. cl. cu anima plina de intristare annuncia, cumca neuitatulu consorte si respectivu parinte Michaelu Vaid'a de Soosmezõ, adj. de protoc. in pens. la fostulu guvern reg. transilvanu, marti, in 14. Iul. a. c. s'a mutatu la celle eterne, in annulu 60 allu vietiei, si 31 allu fericitei salle casatorie. Sã-si dorma in pace somnulu eternu!

Sciri mai noue.

Vienn'a, 18. Jul. Diariele de astadi ser'a esprimu multumirea loru pentru eliberarea d'in prinsore a preutului Hauthaler, care, — precum se scie, — se dovedì a fi cu totul nevinovatu.

Paris, 19 jul. Broglie ar fi declinat insarcinãrea d'a constitui noulu ministeriu, deci se facu negotiatiuni cu Decazes; noulu cabinetu va cere amenarea pre mai lungu timpu a discussiuniloru a supr'a constituiunii. La parastasulu de la Vacluse intru amintirea lui Petrarca (anniversari'a cincisecolare a mortii) D. Nigr'a tienu una cuventare, in care accentuã cordial'a amicitia a Italiei cãtra Francia si espresse in numele Italiei si a Regelui sentiamentele de nealterabile recunoscintia pentru participarea Francei la liberarea Italiei.

Paris, 20. jul. Mac Mahon primì demissiunea lui Fourtou si insarcinã interimalu pre gener. Cissey cu agendele ministeriului de interne. — Cris'a ministeriale tiene; Decazes face incercari spre deslegarea crisei. Refusarea persistente a dreptei extreme d'a se organizã potestatea presiedinteli republicei au fostu caus'a cã Broglie nu potu constitui noulu ministeriu.

Madridu, 18. jul. Guvernulu vre sã declare starea de asediù preste tota Ispania. Perderea Carlistilor la Cuenca este: 40 morti si 1000 raniti, era 500 capetara contusiuni. — 19. jul. Guvernulu au decretatu starea de asediù preste tota tierra, mai departe ordonã secestrarea averii a taroru individi cari sersescu pre Carlisti si despune cã acelle sã se intrebuintieze pentru familiile officiariloru si a ostasiloru impuscati, tote societatile neautoritate se desfiintieza si se opresce publicarea altoru reporturi de pre campulu de batalia decãtu celle ce le adduce diariulu offic. in fine se ordona infintiãrea de 80 batalione de reserva extraordinaria.

Belgradu, 20. jul. Diariulu „Vidovdan“ annuncia cã port'a inchiaia cu vice-regele Egiptului unu nou tratatu, in a carui potere Egiptulu are sã deeste oste auxiliaria la intemplerã candu statele vasalle s'ar rescolã. Pentru acestu ajutoriu s'ar stipulã Egiptului autonomia mai mare. — Infiuntia Francei erã p'acì sã restorne pre marele viziru.

Vienn'a, 20. jul. Participarea Angliei la congressulu internat. de Brusel'a este sigura in urmarea multumitoriloru dechiaratiuni ce poteriile tramissera la London.

21. jul. „Press'a“ vorbindu despre eliberarea parocului Hauthaler, scrie: Se intreba, ce felu de satisfactiune se va dá preutului d'in partea guvernului, allu carui organu offic. lu declarasse formalmente de complice principale allu lui Cullmanu si ce felu de declaratiune spre repararea onorei insultatului va adduce diariulu „Reichsanzeiger“ dupa ce l'au inferratu fãra de reserva. Se dõce cã Bismarcu, intr'una epistola cãtra Hauthaler, ar' fi espressu parerea sa de reu pentru acestu incidentu superatiõsu; pana in diu'a de asta-di inse nu gasiramu acea scrißore neci intr'unu diariu d'in Berlinu.

Versalia, 20. jul. In sied. Adunarii nat. ministru de resbellu annuncia cã D. gener. Chabaud-Latour este

numitu ministru de interne D. Podeto ministru de finacie. Adunarea, la cerea ministruului, decise a amenã pre Joui desbaterea asupr'a propunerii lui Perier. — Dl. bar. Dchenel este numitu aginte diplomaticu allu Francei in Romania'a.

Athen'a, 20. Jul. Esministrulu Tricunis este arrestatu pentru crima de lesa majestate prin articli d'in diarie; se dederã ordine si pentru arrestarea mai multoru Redactori.

Pretiuulu graneloru la Burs'a de Vienn'a, in 18 Juliu.

Grãu de Bácska, loco Arrabon'a (Iaurinu) de 88 pundi 5 fl, 60 cr. Centenariulu de Vienn'a. — Secara slovaccesca loco Tornoti 82 pdi, 4.50, mes. austr. — Ordiu slov. 72 pdi 3.50, mes. austr. — Ovesu ung. Vienn'a transito 49-50 pdi 2.03, pana 3.10, m. austr.

Revist'a comere. de preste Septemana

B. Pest'a, 18 Jul. Secerisiulu graneloru curge in septem. acest'a sub arstia sorelui (caldura aproape tropica de + 25º pana + 28º) si grãulu cea mai mare parte stã pusu in cruci; ordiulu inca mai totu e seceratu, ovesulu se coce si se va secerã in scurtu. Ordiulu au sufferitu de caldura cea excessiva, in cãtu marfa buna de bererla are sã fia unu articlu forte cautatu. Calitatea semenatureloru de ierna inse este de frunte. Aspectele pentru recolta mannosa prognosticate in luna lui Maiu au cam disparutu cu inceputulu secerisiului, ceea ce se prea observa d'in tonulu correspondintiloru, ce asta-di multu differe de cellu de asta primavera. Ploiti'a d'in dillele tr. mai stemperã atmosfer'a pre doue trei dille, — lips'a de ploia se simte forte si-ar fi de doritu pentru desvoltarea struguriloru, porumbului (eucuradiu) si a tote legumelor bulbose (cartofi, napi, etc.) dar' si pentru reintinerirea pasciuniloru uscate de seoceta.

Pretiuulu graneloru. Graulu au datu inapoi cu 20—30 cr. Marfa noua de 86 pdi, la inceputu cu 6.40 si 6.60; mai tardiu acestu pretiu nu se dede, cumperatori se tieneã in reserva.

Secara, marfa noua 4.15—4.20—4.25. Ordiu, pre Sept.—Oct. cu 2.75 per 72 pdi de Vienn'a, bani. — Porumbulu s'au urcatu de la 4.05—4.10 la 4.20—4.25, cent. de V. — pre terminu s'a notatu: cellu de Banatu pre Jul.—Aug. 4.15—4.20, pre Aug.—Sept. 4.20—25, romanescu pre Jul.—Aug. 4.10—15, pre Aug.—Sept. 4.15—20. — Ovesu 2.75—2.80, s'au urcatu cu 10—12 cr. dupa cum erã in sept. tr.

Farina. Morile au redusu la minimu macinatulu, cu tote cã esportulu mai alessu spre tergurile d'in Germania appusena este destullu de insemnatu. Pretiurile au valore mai multu nominale, si se notara cu finea septemanei, cent. de V. cu sacci cu totu, la gara si debarcatore in Bpesta.

0	1	2	3	4	5
14.30,	13.80,	13.30,	12.80,	11.80,	10.50
6	7	8	8½.	etc.	
9.50,	8.50,	8.20,	7.50.		

Territie fine 3.30, grobe 2.90. Lana de óe peptenata de la fl. 100—108. cent. de Bácska fl. 87—94. Lana spelata p. fabrice 120—220 fl. — Porci, ung. 37½—38 cr. Serbesci 37. — Untura de porcu, prima cal. americana: fl. 38.50—39.50 marfa urbana fl. 41—42 fãra si 43 fl. pana 44 cu vasu cu totu. — Clisa (lardu) americ. 36.50,—37.50, marfa urb. fl. 37—38, affumata 39—41 fl. — Prune de Bosni'a pre Oct.—Nov. 16.50, serb. 15 fl. — Spiritu 59½, de trevere (torquila) 62½—63 cr. — Sahara, rafnatu 29¾—29, melis 28½—27. Oleiu de rapitia 21½. — Pelli nelucrate, ung. prima cal. de vacca si bou 60—63, cent. — Pelli lucrate pana la 40 pdi 102—104 fl. De vacca de 11—13 pdi

140—155 fl. Pelli de callu 118—124, cal. inf. 105—110. — Saffianu 105—110 grelle de oi turcesci de 12—13 pdi 118—122 fl. — usiore de 9—10 pdi, 110—120—124 fl. Pelli de capra 165—175. Cent.

Recolta de estu-timpu. D'in reportulu Dlui Hainicu (insarcinatu de guvern cu adunarea datelor) scotemu urmatoriele De la Timisor'a spre Versietiu statulu este bunu si devine si mai bunu de la Dett spre Versietiu. De la Timisiora spre Arad se arata buna recolta, care inse de la Arad spre Ciab'a scade, de aici se arata mai bunu si a nume de la Berinu spre Oroshãza.

Cãllile ferrate romane. Prin decisiune commune a adunarii gener. de la 3 jun. si a consiliului de inspect. precum si comitetului alessu de la 10 jul. statutulu se adausse cã supplementu §. 4. dupa ce pentru cladirea si terminarea cãlliloru feromane presidiulu este impoternicitu a tractã unu imprumutu prin emisiune obligatiuni ipotecari pre numele proprietiãriulu, pana la summa nominalã de 20,400,000 taleri si fundatu in capitalu si camete p' averea mobila si imobila d'in Romania'a societatii pre langa speciale opignorare acesteia si a nume cu aprobarea guvernului Romaniei relativu la emisiunea obligatiuniloru in Romania'a.

Concursu

Devenindu vacante postulu investiat rescu in Commun'a gr. cat. Maieru d'in districtulu Naseudului, prin acest'a se publicã concursu cu terminulu pana in 15. Augustu a. c. st. n. Emolumintele sunt urm. 200 v. a., cari se platestu din fondulu scolesteu comunale in rate lunarie anticipative. — Cuartiru liberu si lemne de foc Doritorii de a occupã acestu postu au de documentã cã-au preparandi absoluti, cã servitu inca ca investiatori si sciu cantar besericesci. Documentele astfelu instruite se a se tramite la Senatulu scolastecu locu pana la terminulu susu amintitu, candu se va face alegerea.

De la Senatulu scol. locale gr. cat. Maieru, 8 Juliu 1874.

Vasilu Groze
presied.

Leonu Horg'a
notariu.

Invitare.

La Balulu ce se va tiene in sal'a scaldã de la Stoiceni la 2. (doue) Aug. an. in favorea si ajutorarea scolei principomane din Lapusiulu-Ung., la care sperã cã va participã tota inteligentia din Provincia din apropiare, precum si toti romanii patriotici scopuriloru filautropice romane atãtu mai vertosu, cã uumai prin caldura partinire a tatororu-a, potemu sperã inforã acestei scole unice si de cea mai mare partantia in acesta parte a Transilvaniei, de presinte forte amenintata. Lapusiulu-rescu, 17. Juliu 1874.

In numele Comitetului arangetoriu.
Petru Cocolu
Dir. scolii

Burs'a de Vienn'a, 21 Jul. 1874.

Metallice 5%	70
Imprumutulu nat. 5%	75
Sorti din 1860	108
Actiunile bancei	97
Actiunile instit. de creditu	233
Obligatiuni rurale ung.	75
„ „ Temisiane	75
„ „ Transilvane	75
„ „ Croato-slav.	78
Londonu	110
Argintu	104
Galbenu	50
Napoleon'dor	80

ALESSANDRU ROMAN

Propriet., edit. si red. respundiat